

พุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพโลก Buddhism for Peace World

พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต, รศ.

Phrasrirajamongkolpandit, Assoc. Prof.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University
jowkoonarun101@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ตามแนวการสร้างสันติภาพโลก 2) นำแนวคิด หลักการตามแนวพุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสร้างสันติภาพไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริงแก่โลก ผลการศึกษาพบว่า หลักสำคัญของพุทธศาสตร์ เพื่อสร้างสันติภาพโดยองค์รวม คือ โอวาทปาฏิโมกข์ คือ (1) สัพพปาปสฺส อภินิ การไม่ทำบาปทั้งปวง ใช้เป็นนโยบายแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งต่างๆ (2) กุสลสุสฺสมปทา การทำกุศลให้ถึงพร้อม ทำให้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ลดลงได้ และ (3) สจฺจิตปริโยทปนํ การทำจิตใจของตนให้ผ่องใส เมื่อบุคคลมีจิตใจดีไม่ลู่ออกแห่งกิเลสแต่ฝ่ายเดียว ก็จะทำให้การกระทำส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม และธรรมเป็นโลกบาล คือ คຸ້ມครองโลก 2 อย่าง ใช้แก้ปัญหาคือการทุจริตคอร์รัปชัน ธรรมอันทำให้งาม ใช้แก้ปัญหาคือการทะเลาะความขัดแย้ง ธรรมมีอุปการะมาก ใช้แก้ไขปัญหาและป้องกันการทำผิดต่อกันและกัน ลดการเบียดเบียนหรือการทำทุจริต พรหมวิหาร เป็นหลักบริหารของผู้ปกครองหรือผู้นำ ทำให้สังคมมีความรักใคร่ปรองดองกัน เป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อ อริยสัจ เป็นหลักแก้ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง สาราณียธรรม เป็นหลักในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เพื่อความสงเคราะห์กันและกัน ส่วนการนำหลักพุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เพื่อสันติภาพโดยสากล โดยสรุป คือ ใช้ความสงบ (Calm) นำไปสู่สันติสุข (Peace) เรียกว่า “Calm to Peace” น่าจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าการใช้สงครามหรือความรุนแรง (Wars) นำไปสู่สันติสุข (Peace) เรียกว่า “Wars to Peace”

คำสำคัญ: 1.พุทธศาสตร์, 2.การประยุกต์ใช้, 3.สันติภาพโลก

Abstract

This article aims to 1) study the Buddhist concepts and principles related to world peace making; 2) apply the Buddhist concepts and principles related to Buddhism to bring

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

peace to the people word which the study found The main principles of Buddhism To create peace as a whole, which is the obedience of the Patimokkha, which is (1) Sabbapapassa Akaranam, not committing all sins. Use it as a troubleshooting policy. Conflicts (2) Kusalasupasampada ready to make charity causing conflicts to be reduced, and (3) Sachitta pariyodapanam making one's mind bright When a person has a good heart and does not wield the power of desire alone It will make the action positively affect the society as a whole. Dharma as a global economy, which is to protect the world in two ways; to solve corruption problems beautiful nature used to resolve conflicts Dharma is very supportive. Used to solve problems and prevent wrongdoing with each other. Reduce oppression or corruption. Brahmma Vihara is the administrative principle of parents or leaders. Make the society love and reconcile It is a society of generosity. The Noble Truth is the principle that can truly solve the root cause of problems that occur in the society. Saraniya Dharma is the principle of promoting the coexistence of people in the society. for mutual assistanceAs for the application of Buddhist principles for international peace Should be converted to principles in terms of theory or model that is a model for all nations and religions, both domestic or foreign organizations. By giving the leaders of the organization applied in the formulation of management policies into practice in the form of training activities or to promote knowledge to the people The main principle of Buddhism for peace, in summary, is to use calm to lead to peace, called "Calm to Peach". It is probably a better method than using war or violence to lead to peace, called "Wars to Peach".

Keywords : 1.Buddhism, 2.Application, 3.World Peace.

1. บทนำ

ท่ามกลางปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัส โควิด 19 (Covid 19) และกระแสการแข่งขันของทั้งสองระบบระหว่างระบบทุนนิยมและระบบสังคมนิยมที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ทำให้ปัญหาทางสังคมก็เกิดขึ้นมาเรื่อยๆ เมื่อกลุ่มบุคคล กลุ่มองค์กรหรือกลุ่มประเทศต่างๆ ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากระบบใดระบบหนึ่งตามความคาดหวัง และรูปแบบการแสดงออกถึงความไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้รับการกระทำต่อ มีหลายรูปแบบเช่น การประท้วง การทำสงครามและการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ในส่วนประเทศไทยตั้งแต่อดีตมีการประท้วงเกิดขึ้นหลายครั้ง และในปัจจุบันคือพ.ศ. 2563–2565 ก็เกิดการประท้วงที่กำลังดำเนินอยู่ต่อต้านรัฐบาลนายกรัฐมนตรีและอดีตหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา แรกเริ่มเกิดจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคอนาคตใหม่ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 การประท้วง

เกิดขึ้นในพื้นที่สถานศึกษาทั้งหมด และหยุดไปช่วงหนึ่งจากการระบาดทั่วของโควิด-19 ในประเทศไทย และการออกคำสั่งปิดสถานศึกษาเพื่อควบคุมโรค

การประท้วงกลับมาอุบัติขึ้นอีกครั้งในวันที่ 18 กรกฎาคม ในรูปแบบการเดินขบวนซึ่งจัดระเบียบภายใต้กลุ่ม "เยาวชนปลดแอก" ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นับเป็นการชุมนุมใหญ่สุดในรอบ 6 ปี มีการยื่นข้อเรียกร้อง 3 ประการต่อรัฐบาล ได้แก่ ให้อยุบสภาผู้แทนราษฎร ยุติคุกคามประชาชน และร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ การประท้วงในเดือนกรกฎาคมนั้นเกิดจากผลกระทบทางเศรษฐกิจของโควิด-19 และการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก. ฉุกเฉิน) นับแต่นั้นทำให้ต่อมาการประท้วงได้ลามไปอย่างน้อย 44 จังหวัดทั่วประเทศ จนวันที่ 3 สิงหาคม กลุ่มผู้ประท้วงจัดปราศรัยเกี่ยวกับประเด็นพระราชอำนาจและเพิ่มข้อเรียกร้องในการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ หลังจากนั้น ประเด็นพระราชอำนาจดูเหมือนเข้ามารวมอยู่ในเป้าหมายการประท้วงด้วย กลุ่มประชาชนที่สนับสนุนรัฐบาลจัดการชุมนุมตอบโต้ โดยกล่าวหาผู้ประท้วงว่าถูกยุบปลุกปั่นมีเจตนาแฝงล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ การประท้วงในวันที่ 19 กันยายนมีผู้เข้าร่วม 20,000–100,000 คน หลังรัฐสภาลงมติเลื่อนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในปลายเดือนกันยายนทำให้เกิดการแสดงออกนิยมสาธารณรัฐอย่างเปิดเผยหมู่ครั้งแรกในประเทศไทย นายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในกรุงเทพมหานครระหว่างวันที่ 15–22 ตุลาคม โดยอ้างเหตุขวางขบวนเสด็จฯ แต่ก็ถูกกล่าวหาว่าทางการจงใจจัดขบวนเสด็จฯ ฝ่าผู้ชุมนุม สมัยประชุมวิสามัญได้ข้อสรุปว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและตั้งคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาการเมือง การประชุมในเดือนพฤศจิกายนมีการรับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ ซึ่งยังคงมีวุฒิสภา และห้ามแก้ไขรัฐธรรมนูญหมวด 1 และหมวด 2 ทำให้การประท้วงในเดือนพฤศจิกายนมุ่งเป้าไปยังพระมหากษัตริย์มากขึ้น และมีการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประท้วงและกลุ่มคนเสื้อเหลือง การประท้วงหยุดไปอีกครั้งในช่วงปลายปี 2563 ถึงต้นปี 2564 แต่การต่อสู้คดีของแกนนำผู้ประท้วงยังดำเนินต่อ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ศาลไม่ให้ประกันตัวจำเลยในคดีความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย และการไม่รับร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นชนวนให้เกิดการประท้วงบนท้องถนนอีกครั้ง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2565: ออนไลน์)

ส่วนอีกปัญหาหนึ่งของรัฐบาลไทยคือปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาลไทย กับ กลุ่มขบวนการต่อสู้ที่ปาตานี (ปาตานี คือ ดินแดนที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และนาทวีในปัจจุบัน ทั้งนี้ มีการสันนิษฐานในหมู่นักวิชาการประวัติศาสตร์บางส่วนว่าอาจจะครอบคลุมบริเวณพื้นที่มากกว่านี้ อ้างอิงจากภาคผนวกของรายงานผลการศึกษาคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาผู้แทนราษฎร 2552) ที่มีกลุ่มบิอาร์เอ็น โคออร์ดิเนต (BRN Co-ordinate) เป็นกลุ่มหลัก ซึ่งใช้ความรุนแรงก่อความไม่สงบในพื้นที่โดยอ้างถึงอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดน เนื่องจากรู้สึกไม่พอใจต่อการยึดครองปาตานีของรัฐสยามในอดีต ตลอดจนมีความคับข้องใจต่อนโยบายและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ทำให้รู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรม อันเป็นการรับรู้สะสมมาตั้งแต่ในอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับผลกระทบท่ามกลางบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจระหว่าง

รัฐกับประชาชน รวมทั้งประชาชนกับประชาชนด้วยกันเอง(ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต., 2565: ออนไลน์)

ส่วนปัญหาของประเทศต่างๆ เช่นของประเทศเมียนมา ความรุนแรงในเมียนมากระดืบขึ้น ประชาชนเริ่มตอบโต้ทหาร ผวาเกิดสงครามกลางเมือง เมื่อวันที่ 11 เมษายน สำนักข่าวเอเอฟพี รายงานความคืบหน้าของสถานการณ์ประท้วงในประเทศเมียนมาว่ากำลังยกระดับขึ้นสู่สภาพสงครามกลางเมืองมากขึ้นทุกขณะ เมื่อประชาชนในหลายเมืองเริ่มตอบโต้การปราบปรามอย่างรุนแรงของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจด้วยอาวุธเท่าที่จะหาได้ เห็นได้ชัดจากกรณีการโจมตีสาขาของธนาคารเมียวดีในเมืองมัณฑะเลย์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจการของกองทัพเมียนมาด้วยระเบิดเมื่อเช้าวานเดียวกันนี้ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของธนาคารเสียชีวิต 1 ราย หลังจากทหารเมียนถูกชาวเมืองตะมู เมืองชายแดนติดต่อกับอินเดียโจมตีด้วยปืนไรเฟิลล่าสัตว์และระเบิดมือ ถึงขนาดรถลำเลียงพลิกคว่า มีทหารเสียชีวิตกว่าสิบนาย เอเอฟพีระบุว่า ในช่วงสองสามวันที่ผ่านมา สถานการณ์ในเมียนมารุนแรงอย่างยิ่ง โดยสมาคมเพื่อการช่วยเหลือนักโทษการเมือง (เอเอฟพีพี) ที่เก็บรวบรวมสถิติการเสียชีวิตในการประท้วง ระบุว่า เมื่อคืนวันที่ 9 ต่อเนื่องกับวันที่ 10 เมษายนที่ผ่านมา ทหารเมียนมาโจมตีกลุ่มผู้ประท้วงด้วยอาวุธเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตมากถึง 82 รายที่เมืองพะโค ซึ่งทำให้ยอดผู้เสียชีวิตจากการประท้วงรัฐบาลทหารในเมียนมาเพิ่มขึ้นเป็น 701 ราย ในขณะที่ตัวเลขผู้เสียชีวิตทางการเมียนมาแถลง ยังคงอยู่ที่ 248 รายเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อมูลยังไม่ชัดเจนเท่าใด (มติชนออนไลน์, 2564: ออนไลน์)

ส่วนประเด็นร้อนสำหรับโลก การขัดแย้งของทั้งสองประเทศคือรัสเซียกับยูเครนจนนำไปสู่เกิดสงครามนองเลือด เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินมหาศาลโดยเฉพาะการสูญเสียทรัพยากรที่มีค่าของโลกคือทรัพยากรมนุษย์ที่มีการล้มตายเป็นจำนวนมาก ประเด็นปัญหาที่ทั่วโลกกำลังจับตาดูคงหนีไม่พ้นประเด็น ภูมิรัฐศาสตร์คือ สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ และชาติสมาชิกทั้งหลายแห่งองค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (นาโต้) ล่าสุด ณ วันที่ผู้เขียนกำลังเขียนบทความนี้ (28 ก.พ.2565) เหตุการณ์ยิ่งบานปลายเมื่อรัสเซียพยายามรุกคืบเข้าถึงกรุงเคียฟ นครหลวงของยูเครน ขณะที่รัสเซียถูกคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจโดยชาติสมาชิกนาโต้อย่างต่อเนื่อง ถึงขั้นที่กำลังจะถูกโดดเดี่ยวจากระบบการเงินโลก (หกชาติตะวันตกออกแถลงการณ์ร่วมกันเมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2565ว่าจะตัดธนาคารรัสเซียบางรายออกจากระบบ SWIFT1) รัสเซียได้ตอบโต้โดยสั่งให้กองกำลังด้านอาวุธนิวเคลียร์ "เตรียมพร้อมเป็นพิเศษ" ซึ่งเป็นระดับการแจ้งเตือนสูงสุดของรัสเซีย (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2565: ออนไลน์)

ด้านความขัดแย้งระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกา โดยข่าวล่าสุดโฆษกกองบัญชาการยุทธภูมิใต้แห่งกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (PLA) กล่าวว่า เรือพิฆาต ‘ยูเอสเอส เบนโพลด์’ ของสหรัฐฯแล่นเรือ “ล่องล้ำ” เข้าเขตน่านน้ำจีนบริเวณหมู่เกาะพาราเซลในทะเลจีนใต้โดยไม่ได้รับอนุญาต ถือเป็นกรณีละเมิดอำนาจอธิปไตยของประเทศ และกองทัพเรือกับกองทัพอากาศจีนได้ติดตามเรือลำดังกล่าวแล้ว “เราขอเรียกร้องอย่างเป็นทางการให้ฝ่ายสหรัฐหยุดกระทำการยั่วยุดดังกล่าวทันที มิฉะนั้นจะเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันส่งผลร้ายแรงตามมา” โฆษกฯ กล่าว ขณะเดียวกัน กองทัพเรือสหรัฐกล่าวว่ากำลังดำเนินการร่างแถลงการณ์อยู่ ทั้งนี้ สหรัฐมักจะปฏิบัติภารกิจที่เรียกว่า “เสรีภาพในการเดินเรือ” ในทะเลจีนใต้เพื่อท้าทายการอ้างสิทธิ์เหนือ

เขตน้ำน่านของจีน ส่วนจีนได้จัดตั้งกองกำลังด่านนอกขึ้นบนเกาะเทียมในน่านน้ำดังกล่าว ซึ่งมีหลายเส้นทางเดินเรือสำคัญตัดผ่าน อีกทั้งยังมีแหล่งก๊าซธรรมชาติและพื้นที่ประมงอุดมสมบูรณ์ อนึ่ง ทะเลจีนใต้กลายเป็นจุดปะทะความขัดแย้งจุดหนึ่งในความสัมพันธ์แบบพหุระหว่งจีนกับสหรัฐ ซึ่งฝ่ายสหรัฐปฏิเสธการอ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่กว้างใหญ่ในทะเลจีนใต้ของจีนโดยอ้างว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ใต้หวัน, เวียดนาม, มาเลเซีย, บรูไน และฟิลิปปินส์ต่างก็อ้างสิทธิ์เหนือพื้นที่ทับซ้อนกันในบริเวณดังกล่าว (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2565: ออนไลน์)

สรุปได้ว่าจากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น ทั้งปัญหาภายในประเทศและปัญหาต่างประเทศ ล้วนส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตการเป็นอยู่ของประชากรของโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะในโลกปัจจุบันเราต้องยอมรับว่า เป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) คือโลกไร้พรมแดน มีการเชื่อมต่อซึ่งกันและกันในทุกมิติทั้งสังคม การเมือง เศรษฐกิจและการศึกษารวมถึงเรื่องอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งถ้าหากปัญหาเกิดขึ้น ณ ฝั่งปากใดปากหนึ่ง ทั้งเอเชีย ตะวันออกและตะวันตก ผลกระทบล้วนแล้วจะส่งผลให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้รับผลกระทบด้วยทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น หากว่าทุกคนที่เป็นพลเมืองของโลกได้หันมาหาทางออกหรือแนวทางให้สังคมโลกได้มีการเป็นอยู่กันด้วยความสงบสุขหรือเกิดสันติภาพในทุกอณูของโลกใบนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นหน้าที่ของทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งด้วยเหตุนี้เอง ผู้เขียนจึงมีความต้องการนำแนวคิด หลักการตามแนวของพุทธศาสตร์ ในการสร้างสันติภาพหรือแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมเป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางและให้เกิดประโยชน์ในการอยู่เป็นสุขของประชากรของโลกใบนี้โดยทั่วกัน

2. ความหมายของคำว่า “สันติภาพ”

แนวคิดเรื่องสันติภาพเป็นประเด็นที่ต้องการหลักขององค์กรหรือประเทศต่างๆ ในโลกปัจจุบัน ซึ่งหากจะว่าไปแล้วก็มีหลายองค์กรหรือหลายประเทศที่สามารถนำสันติภาพให้เกิดขึ้นเพื่อความสงบและเป็นสุขของประชากรในประเทศตนเอง แต่ก็ยังมีหลายองค์กรและหลายประเทศที่กำลังพยายามหาหรือไขว่คว้าสันติภาพที่แท้จริง ที่สามารถนำประชากร พลเมืองของตนเองให้ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง แต่ความเป็นจริงแล้วในบางพื้นที่เหมือนต้องการหาคำตอบของคำว่า “สันติภาพ” แต่กลับพบความขัดแย้งที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบสร้างความเดือดร้อนให้ประชากรของตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จึงเกิดองค์กรต่างๆ ระหว่างประเทศ หรือกลุ่มบุคคลรวมทั้งปัจเจกบุคคล ที่มีการเรียกร้องหรือมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในองค์กรวมบนโลกใบนี้

ในพระพุทธศาสนา ได้มีหลักการหรือหลักคำสอนหลายประการที่มีลักษณะส่งเสริม สร้างเสริมสันติภาพและเป็นหลักการที่นำไปใช้แก้ไขปัญหา เช่น ความขัดแย้ง ความรุนแรง การเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งถือว่าเป็นมูลเหตุแห่งการทำให้สันติภาพหายไปหรือเกิดความไม่สงบในพื้นที่หรือประเทศนั้นๆ โดยหลักการสำคัญในภาพรวมการสร้างสันติภาพตามแนวพุทธศาสนานั้น ผู้นำขององค์กรหรือชุมชนในระดับต่างๆ ต้องมีความรู้เข้าใจปัญหาที่แท้จริง แก้ปัญหาด้วยความความถูกต้องและยุติธรรม ก็จะนำไปสู่การเกิดความสุขและสันติภาพที่แท้จริง ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอความหมาย แนวคิดในมิติต่างๆ ของคำว่าสันติภาพมากล่าวทั้งจาก

หลักการขององค์กรและปัจเจกบุคคลรวมทั้งหลักการสำคัญในการส่งเสริมหรือสร้างสันติภาพตามแนวพุทธศาสตร์ ดังนี้

พจนานุกรม ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สันติภาพ” แปลว่าความสงบ เช่น โลกต้องการสันติภาพ จงร่วมมือกันรักษาสันติภาพของโลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1206) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายคำว่า สันติ, สันติภาพ แปลว่าความสงบ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538 ก : 235) และยังมีท่านผู้รู้ได้กล่าวถึงความหมายของสันติภาพอีกหลายท่าน เช่น ดร. เลิศลักษณ์ สังฆวรรณ กล่าวไว้ว่า “สันติภาพ” แปลว่า ความสงบ (Peace) หมายถึง ภาวะปราศจากความขัดแย้ง ความเป็นอยู่ หรือการมีชีวิตอย่างสงบสุขราบเรียบ เปรียบเหมือนมหาสมุทรซึ่งปราศจากคลื่น “ทางสู่สันติภาพ” (The way to Peace) มีดังนี้

1. มีเมตตา (Loving Kindness) เมตตา คือ ความรักใคร่ เป็นมูลเหตุแห่งสันติภาพ เมตตาอยู่ที่ใด สันติภาพอยู่ที่นั่น สันติภาพ คือ เงาของเมตตา

2. อหิงสา (Non-Violence) คือ ความไม่เบียดเบียน “มหาตมะคานธี” นักการศาสนา และนักปกครอง ของอินเดียยึดมั่นในหลัก “อหิงสา” (Non-Violence)

3. ภราดรภาพ (Brotherhood) คือ ความรู้สึกเป็นพี่น้อง เมื่อไรหากว่า เรามี “ภราดรภาพ” มื่อนั้น สังคมย่อม มี “สันติภาพ” เชื่อมั่นว่า หากมนุษย์ยึดมั่นและปฏิบัติตามธรรม 3 ประการนี้ โลกมนุษย์ จะมี ความสุข-สงบ (สันติภาพ) ปราศจากสงครามและสงบ (มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล, 2565: ออนไลน์)

สรรงค์ สุวรรณ กล่าวว่า สันติ คือ ความสงบสุขภาพ คือ สิ่งที่เราสามารถเห็นได้ด้วยตาของเรา คำว่า สันติภาพในความหมายโดยตรงแปลว่าความสงบสุขที่เราสามารถมองเห็นได้ด้วยตาของเรา แต่ในความจริงคง จะเป็นการยากที่เราจะสามารถรับรู้ได้ถึงสันติภาพ เพราะในยุคปัจจุบันหลายๆคนคงคิดถึงแต่ตัวเองปัจจัยที่สำคัญที่สุดในตอนนี้คือเงินและความสุข ซึ่งถ้าเราทุกคนมองแต่เรื่องเงินกับความสุขส่วนตัวนั้นก็คงจะเป็น การยากที่เราจะรับรู้ถึงสันติภาพ ในความคิดของผม สันติภาพคือการหันหน้าเข้าหากัน เมื่อมีปัญหาหรือมีข้อโต้แย้งใดๆก็คุยกันและสร้างข้อตกลงเพื่อให้เกิดเป็นความสุขของคนส่วนใหญ่ สันติภาพอาจจะเป็นการไม่โต้เถียงกันด้วยความรุนแรง ทุกสังคมเมื่ออยู่ด้วยกันย่อมมีปัญหาและการจะแก้ปัญหานั้นก็จำเป็นจะต้องรู้จักที่จะพูดมันออกมา เมื่อเรารับรู้ถึงปัญหาของผู้อื่นทางที่เราจะสามารถอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขได้ก็คือช่วยกันคิด และแก้ปัญหาไม่ใช่การหนีปัญหา อย่างสุดท้ายสันติภาพคือความสงบสุข ความสงบสุขในที่นี้ไม่ใช่ว่าสงบ อยู่แต่กับตัวเอง ความสงบอาจจะหมายถึงการไม่มีปัญหาใดๆ ซึ่งก่อให้เกิดข้อพิพาทในหลายๆฝ่าย การจะได้มาซึ่งสันติภาพนั้นต้องเริ่มจากตัวเราเองที่จะไม่มองผลประโยชน์ของตนมากเกินไปต้องรู้จักการแบ่งปัน การให้ และการเสียสละเพื่อผู้อื่น จึงจะทำให้เกิดสันติภาพขึ้นมาได้ (มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล, 2565: ออนไลน์)

จากแนวคิดทั้งหลายนี้ ชี้ให้เห็นว่าสันติภาพนั้น เป็นเรื่องของความสุขหรือความสงบที่เป็นแบบสากล ไม่ใช่เป็นความสุขส่วนตัวเพียงอย่างเดียว โดยสันติภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นลักษณะความสุขโดยทั่วกัน ไม่ใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรหนึ่งจะแสวงหาความสุขเฉพาะตนหรือกลุ่มองค์กรของตนเองเท่านั้น

3. แนวคิดเรื่องสันติภาพของนักวิชาการสากล

ได้มีนักวิชาการ นักต่อสู้และองค์กรทั้งหลาย ที่พยายามดำเนินการและเรียกร้องเพื่อให้เกิดสันติภาพบนโลกใบนี้ ทั้งฝั่งดินแดนตะวันตกและตะวันออก ซึ่งผู้เขียนขอหยิบยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อสร้างสรรค์แรงบันดาลใจให้แก่ผู้มีจิตใจฝักใฝ่ในสันติภาพของโลกใบนี้ ดังนี้

โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung, 1969 : 43) นักสังคมวิทยาชาวนอร์เวย์ ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งหลักการศึกษาสันติภาพและการขัดแย้งพร้อมกับเป็นผู้ก่อตั้งสถาบันวิจัยทางสันติภาพ ซึ่งมีชื่อว่า สถาบันวิจัยออสโล (PRIO) ได้แบ่งสันติภาพออกเป็น 2 รูปแบบ คือ สันติภาพเชิงลบ คือสภาวะที่ปราศจากความรุนแรงทางตรง ไม่มีการทำร้ายกัน สังคมมีความสงบ ซึ่งเราสามารถเรียกได้ว่าสังคมมีความเป็นปกติสุข และ สันติภาพเชิงบวกคือสภาวะที่สังคมมีความสุข ปราศจากความรุนแรง ผู้คนมีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ได้รับความเคารพ ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ มีความยุติธรรม มีความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเราเรียกสภาวะเช่นนี้ว่า สันติสุข ส่วนความรุนแรง โยฮัน กัลตุง (Johan Galtung) ได้แบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) และ ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) จากแนวคิดนี้ผู้เขียนเห็นว่า โยฮัน กัลตุง ได้เน้นเรื่องสันติภาพ ทั้งแบบขั้นพื้นฐานคือไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกันและกันและแบบขั้นสูงคือนอกจากไม่มีการใช้ความรุนแรงเบียดเบียนกันและกันแล้วยังให้ทุกคนเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ซึ่งหากสังคมใดไม่ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกันแล้ว สังคมหรือที่แห่งนั้นย่อมจะมีโอกาสเกิดความขัดแย้งกันขึ้นเป็นแน่แท้

หากมองไปยังอีกฟากฝั่งหนึ่งบนดินแดนชมพูทวีปซึ่งเป็นนามเรียกขานแต่โบราณกาลก่อนที่จะมาเป็นประเทศอินเดียและประเทศใกล้เคียงทั้งหลายในปัจจุบัน มีนักต่อสู้เพื่อสันติภาพผู้ยิ่งใหญ่ของโลกท่านหนึ่งในนาม มหาตม คานธี (Mahatma Gandhi) หรือมีชื่อเต็มว่า โมहनทาส กรัมจันท์ คานธี (Mohandas Karamchand Gandhi) ได้แสดงให้เห็นโลกได้ประจักษ์แล้วว่า การยุติหรือการเอาชนะความรุนแรงและการเบียดเบียนซึ่งกันและกันได้โดยการใช้หลักแห่งการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน(อหิงสา) ซึ่งอานนท์ จิตรประภาส (2556) ได้กล่าวว่า คานธี ใช้คำว่า “สัตยาครุฑ” (Satyagraha) ซึ่งเป็นการสมาสคำในภาษาสันสกฤตที่แปลว่า “ความจริง” กับคำว่า “การตามหา” เพื่อที่จะอธิบายแนวคิดในการปฏิบัติของเขา เป้าหมายของอหิงสาเก่าแก่เท่ากับปรัชญาของมนุษย์ ความเข้าใจของมหาตม คานธี คือต้องประยุกต์แนวคิดนั้นให้เข้ากับสถานการณ์ทางการเมืองที่ปฏิบัติได้จริง เขารู้สึกว่าการที่จะปฏิบัติตามลัทธิอหิงสาที่แท้จริงนั้น ในจิตใจต้องมีการพัฒนาสันติภาพหรือมีเมตตาพันธุ์แห่งการประนีประนอมให้เกิดขึ้นเสียก่อน เพราะถ้าไม่มีสิ่งนั้น เราจะมีอหิงสาได้อย่างไรกัน

จากหลักการอหิงสาของท่านมหาตม คานธี ได้ถูกนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างทฤษฎีสันติวิธีของ Martin Luther King, Jr (อ้างถึงใน พระนราศักดิ์ วรรณโม (ธรรมศรีใจ), วิโรจน์ วิชัย, สมหวัง แก้วสุฟอง, สุวิน ทองปั้น และ จรัส ลีภา, 2562, น. 60) ได้นำเสนอ “สันติวิธี” หรือ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” โดยการนำการเคลื่อนไหวพลเรือนในการรณรงค์แบบสันติวิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้คนอเมริกันผิวสีได้รับสิทธิเท่าเทียม โดย

เขาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของมหาตมา คานธีที่ว่า “สันติวิธีไม่ใช่สัญลักษณ์ของความอ่อนแอ หรือความขลาดกลัว” ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ 1. การเผชิญความเกลียดชังด้วยความรักด้วยวิธีการคว่ำบาตรประท้วง เมื่อมีการประท้วงเขามักจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของ “ความรัก” เสมอ แม้จะต้องเผชิญหน้ากับความเครียดและอันตรายก็ตาม โดยได้ย้ำให้เห็นว่าเราไม่ต้องการความขมขื่นเป็นอันขาด ถ้าเราปล่อยตัวให้จมอยู่ในความเกลียดชังแล้ว ยุคใหม่ก็จะเข้ารอยเดิมเราจะต้องเผชิญความเกลียดชังด้วยความรัก

สรุปได้ว่าสันติภาพหรือความสงบนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ไม่เบียดเบียนบุคคลอื่นเพื่อให้ตนเองและกลุ่มของตนเองมีความสุขเท่านั้น และแนวทางที่จะเกิดสันติภาพหรือสันติสุขขึ้นได้ ต้องมาจากการไม่ใช่ความรุนแรงนำหน้าในการแก้ปัญหา

4. การสร้างสันติภาพตามแนวพุทธศาสตร์

4.1 หลักการในการสร้างสันติภาพ

ในด้านพระพุทธศาสนา มีหลักการสำคัญที่เป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การเกิดขึ้นของสันติภาพ ได้แก่ โอวาทปาฏิโมกข์ หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ผู้ไปประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ณ พระเวฬุวนาราม ในวันเพ็ญเดือน 3 ที่เราเรียกกันว่าวันมาฆบูชา (อรรถกถากล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์นี้ แก่ที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือน เป็นเวลา 20 พรรษา ก่อนที่จะโปรดให้สวดปาฏิโมกข์อย่างปัจจุบันนี้แทนต่อมา), คาถาโอวาทปาฏิโมกข์ บางแห่งเขียนเป็นโอวาทปาติโมกข์ ดังนี้ สพฺพปาปสฺส อกรรม กุสลสฺสุปสมฺปทา สจฺจิตฺตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธาน สาสนํฯ แปลว่า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตของตนให้ผ่องใส นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ในที่นี้ผู้เขียนขออ้างถึงเฉพาะที่เข้าใจกันโดยทั่วไป และจำกันได้มาก ก็คือ ความในคาถาแรกที่ว่า ไม่ทำชั่ว ทำแต่ความดี ทำจิตใจให้ผ่องใส (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) 2538 ข : 440) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการสร้างสันติภาพ โดยสันติภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มต้นจาก ประการแรกการไม่ทำความชั่วทั้งปวง หมายถึงการกระทำที่ไม่เป็นประโยชน์หรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและคนอื่น หรือเบียดเบียนตนเองและคนอื่น ให้มีความทุกข์ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากการทำบาปทั้งปวงตามหลักการของพระพุทธศาสนา ประการที่สอง การบำเพ็ญความดี ซึ่งหมายถึงการกระทำของผู้มีความฉลาด ได้แก่การกระทำที่สร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและคนอื่นหรือการกระทำที่ทำแล้วทำให้ตนเองและคนอื่นเกิดความดีใจ ไม่มีความเดือดร้อนทั้งตนเองและคนอื่น และประการที่สาม คือการทำจิตของตนให้ผ่องใส ซึ่งตามหลักพระพุทธศาสนาหากบุคคลใดมีจิตใจที่ผ่องใส มีจิตใจบริสุทธิ์ ไม่ถูกอำนาจของกิเลสทั้งหลายครอบงำ การกระทำของบุคคลนั้น ก็จะไม่สร้างความเดือดร้อนหรือไม่เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วบุคคลหรือสังคมทั้งหลายก็จะไม่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดหรือการกระทำที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อกันและกันโดยปริยาย สังคมก็จะเกิดสันติสุข และสันติภาพก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นในทุกที่บนพื้นแผ่นดินของโลกใบนี้ หากทุกคนมีจิตใจประกอบด้วยหลักธรรมหรือหลักการกระทำดังที่กล่าวมาแล้ว และนำไปปฏิบัติต่อกันและกันอย่างจริงจัง

4.2 หลักธรรมสำหรับส่งเสริมสันติภาพ

หลักคำสอนพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้สังคมเกิดสันติสุขและเกิดสันติภาพ คณาจารย์สำนักพิมพ์เลี้ยงเซียง (2546) ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

ธรรมเป็นโลกบาล คือ คัมภีร์ครองโลก 2 อย่าง

1. ทิри ความละเอียดแก่ใจ
2. โอตตปะปะ ความเกรงกลัว

ธรรมอันทำให้งาม 2

1. ชันติ ความอดทน
2. โสรัจจะ ความเสถียร

ธรรมมีอุปการะมาก 2

1. สติ ความระลึกได้
2. สัมปชัญญะ ความรู้ตัว

หลักธรรมทั้งสามหัวข้อนี้ เป็นหลักการช่วยในการป้องกันการกระทำผิดต่อกันและกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง หากสังคมใดนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วก็จะทำให้สังคมนั้นไม่มีการทำร้าย การเบียดเบียนหรือการกระทำทุจริตต่อกันและกัน

พรหมวิหาร 4

1. เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้เป็นสุข
2. กรุณา ความสงสาร คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์
3. มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา ความวางเฉย ไม่ดีใจไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ

พรหมวิหาร 4 นี้ เป็นหลักการสำหรับผู้บริหารหรือผู้ประกอบการบ้านเมือง หากว่าผู้บริหารหรือผู้ประกอบการนำหลักการนี้ไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้กับการบริหารบ้านเมืองแล้วก็จะทำให้สังคมบ้านเมืองเป็นสุข มีความรักใคร่ปรองดองกันและกันของคนในสังคม

อริยสัจ 4

1. ทุกข์
2. สมุทัย คือเหตุให้ทุกข์เกิด
3. นิโรธ คือความดับทุกข์
4. มรรค คือข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

หลักอริยสัจนี้ เป็นหลักการในช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือสำหรับคนทุกระดับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้

สาราณียธรรม 6 (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง)

1. เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตา ในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยชวนชวยกิจธุระของเพื่อนกันด้วยกาย มีพยาบาลภิกษุไข้เป็นต้น ด้วยจิตเมตตา

2. เข้าไปตั้งวงกิจกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยชวนชวนในกิจธุระของเพื่อนกันด้วยวาจา เช่นกล่าวคำสั่งสอนเป็นต้น ด้วยจิตเมตตา
 3. เข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนภิกษุสามเณรทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือคิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนกัน
 4. แบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรมให้แก่เพื่อนภิกษุสามเณร ไม่หวังไว้บริโภคนำเฉพาะผู้เดียว
 5. รักษาศีลบริสุทธิ์เสมอกันกับเพื่อนภิกษุสามเณรอื่นๆ ไม่ทำตนให้เป็นที่รังเกียจของผู้อื่น
 6. มีความเห็นร่วมกันกับภิกษุสามเณรอื่นๆ ไม่วิวาทกับใครๆ เพราะมีความเห็นผิดกัน
- ธรรม 6 อย่างนี้ ทำผู้ประพฤติให้เป็นที่รักที่เคารพของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันและกัน เป็นไปเพื่อความไม่วิวาทกันและกัน เป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5. วิธีการสร้างสันติภาพตามแนวพุทธศาสตร์

ในที่นี้ผู้เขียนขอแนะนำเอากรณีตัวอย่างที่ปรากฏหรือกล่าวไว้ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก ที่ขนิกา ย สิล ขันธวรรค ฎกทัณฑสูตร โดยมีประเด็นการให้หลักการหรือให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้บ้านเมืองเกิดสันติสุข ในครั้งหนึ่งที่พระพุทธองค์ได้เสด็จไปยังหมู่บ้านชาลุมัต แคว้นมคธและได้ประทับอยู่ที่สวน อัมพลัญจิกา ซึ่งภูทันทะพราหมณ์ได้มาเข้าเฝ้าและได้ทูลถามถึงเรื่องการบูชาญ ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเล่าถึงพระเจ้ามหาวิชิตราชในอดีตกาลผู้สมบุรณ์ด้วยทรัพย์ ได้ชยชนะปฐพีมณฑลอันยิ่งใหญ่ ใครจะบูชาญ เพื่อประโยชน์และความสุข จึงตรัสเรียกพราหมณ์บุโรหิตมาช่วยสอนวิธีบูชาญนั้น แต่พราหมณ์บุโรหิตแนะนำให้ปราบโจรผู้ร้ายก่อน แต่ไม่ใช่ด้วยวิธีการฆ่าหรือจองจำ เพราะพวกที่เหลื่อจากถูกฆ่าก็จะเบียดเบียนชนบทในภายหลัง (ตัวตายตัวแทน) โดยแท้ควรอรอนรากโจรผู้ร้าย(ด้วยวิธีการจัดการทางเศรษฐกิจให้ดี) คือแจกพืชแก่กสิกรในชนบทที่อดสาหะประกอบอาชีพ ให้ทุนแก่พ่อค้าที่อดสาหะในการค้า ให้อาหารและค่าจ้างแก่ข้าราชการ (ให้ทุกคนมีอาชีพมีรายได้) พระราชทรัพย์ก็จะเพิ่มพูน ชนบทก็จะมีเสี้ยนหนาม มนุษย์ทั้งหลายก็จะรื่นเริงอุ่มบุตรให้พื่อนอยู่ที่อก ไม่ต้องปิดประตูเรือน (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2539 : 301) ซึ่งจากเรื่องนี้สรุปให้เห็นถึงการแก้ปัญหาโจรผู้ร้ายที่สร้างปัญหาให้แก่ประชาชนในสังคมบ้านเมืองหรือการทำทุจริต คอร์ปชั่นต่าง ๆ ของข้าราชการในองค์กรต่าง ๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหาแบบยั่งยืนหากประชาชนมีท้องที่อิม มีการกินดี อยู่ดี ปัญหาโจรผู้ร้ายและอาชญากรรมต่าง ๆ ก็จะลดลงไปเองโดยอัตโนมัติ เพราะธรรมชาติมนุษย์ หากว่าความหิวกระหายเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องหาอะไรกินเพื่อให้หายหิว หาอะไรดื่มเพื่อให้หายกระหาย หากว่ามีความทุกข์ยากลำบากไม่มีอะไรจะกิน แต่ว่าร่างกายมันทรมาณ บังคับให้หากินให้ได้ เป็นเหตุบังคับตามธรรมชาติหากไม่สามารถหาได้โดยปกติหรือสุจริตทั่วไป ก็จะจำเป็นต้องมีการกระทำทุจริตทางกายคือการลักขโมย ฉกชิงวิ่งราว เป็นต้น กระทำทุจริตทางวาจา คือการมุสาหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทองของคนอื่น และหนักเขาก็เกิดการกระทำผิดทางใจ คือเกิดการพยาบาท จองเวรจองกรรมซึ่งกันและกันและเป็นเหตุนำไปสู่การก่ออาชญากรรม การฆาตกรรมและอื่น ๆ ตามมาได้ ส่วนประเด็นสุดท้ายการให้กำลังใจแก่ข้าราชการที่ยืนชั้นแข็งในบ้านเมือง เช่นการขึ้นเงินเดือนหรือโบนัสต่าง ๆ ก็เป็นการป้องปรามในการทำทุจริตคอร์ปชั่นของข้าราชการ

ต่าง ๆ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน เมื่อเขามีความพอเพียง การกระทำทุจริตต่าง ๆ ก็จะไม่มีหรือถ้ามีก็จะลดน้อยลงเป็นการแก้ไขปัญหาย่างถาวร

ส่วนที่ปรากฏในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อัมมปทกคา ญาติกลหุปสมณวัตถุ ในครั้งพุทธกาล ได้เกิดเหตุพิพาทระหว่างชาวศากยะซึ่งเป็นพระญาติฝ่ายพุทธบิดา กับชาวโกลิยะซึ่งเป็นพระญาติฝ่ายพุทธมารดาด้วยเรื่องการแย่งชิงน้ำในแม่น้ำโรหิณีซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างชาวนครทั้งสอง เนื่องจากน้ำในแม่น้ำได้แห้งขอดลงจนเหลือไม่เพียงพอแก่การปลูกข้าวของชาวนาทั้งสองแคว้น ต่างฝ่ายจึงเรียกร้องเพื่อแย่งเอาน้ำเป็นของตนแต่ฝ่ายเดียว ชาวโกลิยะก็บอกว่า พวกข้าพเจ้าจักไม่ให้ ส่วนฝ่ายศากยะ ก็กล่าวว่าแม้พวกข้าพเจ้าก็จักไม่ให้ เมื่อไม่อาจเจรจาตกลงกันได้ ชาวเมืองทั้งสองได้ทุ่มเถียงกัน ในที่สุดได้ก่นด่าและประณามความชั่วถึงชาติกำเนิดของกันและกัน สาเหตุการไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกันนี้เอง จึงเป็นการปลุกกระแสความโกรธแค้นที่เกิดขึ้นจากการกล่าวโทษใส่ความกัน จนเรื่องราวลุกลามไปจนถึงขั้นทั้งสองฝ่ายได้เตรียมกองทัพเพื่อเข้าสู่สงคราม เมื่อพระพุทธองค์ได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้เสด็จมาระงับศึกไว้ได้ทัน หลังจากนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนว่า หากไม่มีเวรต่อกัน ชีวิตก็เป็นสุข และพระญาติทั้งสองฝ่ายได้เลิกจากการเตรียมทำสงครามกัน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2536: 120)

จากพุทธประวัติที่กล่าวมาแล้ว สรุปให้เห็นได้ว่า จุดเริ่มต้นของการขัดแย้งกัน จนเกือบนำไปสู่การสู้รบกันจากปัญหาการแย่งชิงน้ำ จากกรณีดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ได้เกิดความสงบขึ้นได้ด้วยการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากกว่าวัตถุของทั้งสองฝ่าย และไม่ผูกเวรแค้นกันและกัน ดังพระพุทธองค์ตรัสว่า “ในหมู่มนุษย์ผู้มีเวร เราเป็นผู้ไม่มีเวร อยู่เป็นสุขจริงหนอ ในหมู่มนุษย์ผู้มีเวร เราอยู่อย่างไม่มีเวร” (ขุ.ธ. (ไทย). 25/197/94) หากทั้งสองฝ่ายไม่เห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์มีค่ามากกว่าสิ่งใดแล้ว ความวุ่นวายและสงครามระหว่างทั้งสองฝ่ายก็จะเกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินอย่างแน่นอน ซึ่งในสังคมปัจจุบันจะปรากฏเหตุการณ์ข้อขัดแย้งในลักษณะคล้ายคลึงกับกรณีพิพาทของชาวศากยะกับชาวโกลิยะ ให้พบเห็นอยู่ทั่วไป เมื่อข้อเรียกร้องของอีกฝ่ายไม่ได้รับการตอบสนองให้อีกฝ่ายตามต้องการ ก็จะมีการยกระดับหรือเปลี่ยนประเด็นเพื่อเสริมให้เกิดข้อขัดแย้งเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับฝ่ายของตน ดังนั้น จากกรณีพระพุทธองค์ได้ทรงชี้ให้ทั้งชาวศากยะและโกลิยะ ได้มีสติและหวนระลึกถึงความถูกและผิด โดยให้เห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด จึงนำไปสู่การเกิดสันติภาพขึ้น หากว่าสังคมใดไม่เห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์แล้ว คำว่าสันติภาพคงจะเป็นเรื่องยากในการเกิดขึ้นในสังคมนั้น

6. การประยุกต์ใช้แนวคิด หลักการตามแนวของพุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างแท้จริง

การนำหลักพุทธศาสตร์ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์เป็นสากลหรือเป็นประโยชน์ต่อชาวโลกทั่วไป ควรเป็นหลักการในแง่ทฤษฎีหรือโมเดล (model) ที่เป็นแบบอย่างให้ทุกชาติและทุกศาสนา ทุกภาษาทั้งองค์กรภายในประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเรื่องสันติภาพ หรือผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเป็นนโยบายการบริหาร และนำไปสู่การปฏิบัติหรือนำไปใช้จริงในรูปแบบกิจกรรมการอบรมหรือการส่งเสริมความรู้ต่าง ๆ รวมถึงวางเป็นกรอบหรือกฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนอยู่ใน

กรอบแห่งความถูกต้องและไม่มีกรกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นและสังคมเดือดร้อน โดยหลักการสำคัญของ พุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพ โดยสรุป คือ ใช้ความสงบ (Calm) นำไปสู่สันติสุข (Peace) เรียกว่า “Calm to Peace” น่าจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าการใช้สงครามหรือความรุนแรง (Wars) นำไปสู่สันติสุข (Peace) เรียกว่า “Wars to Peace”

7. สรุป

ปัญหาสำคัญของความขัดแย้ง คือความคิดที่ไม่ตรงกันในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าทฤษฎีสามัญญาตา ดังนั้น หลักสำคัญของพุทธศาสตร์ เพื่อลดความขัดแย้งและสร้างสันติภาพโดยองค์รวม มีสามประการ คือ 1) “สพพ ปาปสส อกรณ” การไม่ทำบาปทั้งปวง หมายถึงการไม่กระทำความผิด ไม่มีประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น หากมองในแง่การนำไปปรับใช้ในสังคมที่กว้างขึ้นเช่นด้านนโยบายต่างๆ ขององค์กรในประเทศและองค์กร ระหว่างประเทศ ปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ก็จะลดลง ประการที่ 2) “กุสลสุปปสมปทา” การทำกุศลให้ถึงพร้อม หมายถึง การทำสิ่งที่ดี เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวเองและบุคคลอื่น เป็นการกระทำของบุคคลผู้ฉลาด คือเมื่อ กระทำแล้วไม่ส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเดือดร้อน ต่อบุคคลอื่นหรือสังคมอื่น หากผู้นำขององค์กรทั้งใน ประเทศและต่างประเทศต่างๆ นำไปปรับใช้เป็นนโยบายบริหารองค์กรของตนเอง ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาความ ขัดแย้งต่างๆ น่าจะลดลง สันติภาพคงเกิดขึ้นได้โดยไมยาก และประการที่ 3) “สจิตตปริโยทปน” การทำจิตใจ ของตนเองให้ถึงพร้อมด้วยความผ่องใส คือการทำจิตใจให้เป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่มองโลกในแง่ร้าย รวมถึงเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์มีค่ามากกว่าวัตถุ ดังกรณีตัวอย่างปัญหาความขัดแย้งระหว่างพระญาติของ พระพุทธองค์ ซึ่งพระองค์ได้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าที่ถูกต้องคือชีวิตมนุษย์มีค่ามากกว่าวัตถุคือน้ำ และกรณีตัวอย่าง ของพราหมณ์ปุโรหิตได้ชี้แนวทางแก้ปัญหาทางสังคมอย่างยั่งยืนให้แก่พระเจ้าวิจิตรราช ผู้เขียนเชื่อว่า ปัญหา ความขัดแย้ง ความวุ่นวายทางสังคม ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ และสงคราม รวมถึงปัญหาอื่นๆ ก็จะเบาบาง ลง

ถ้ามองย้อนหลังประวัติศาสตร์ของโลก ไม่มีผลสรุปใดเลยที่ยืนยันว่าการใช้ความรุนแรงนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ เช่น สงครามโลกครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และอาจจะเกิดครั้งที่ 3 ขึ้นก็ได้ ผลสรุปจาก สงครามคือ ความสูญเสีย ทั้งทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพย์สินต่างๆ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า หลัก พุทธศาสตร์ คือการใช้วิธีการ ความสงบ (Calm) นำไปสู่สันติสุข (Peace) หรือเรียกว่า “Calm to Peace” น่าจะดีกว่าวิธีการใช้สงคราม (ความรุนแรง) (Wars) นำไปสู่สันติสุข (Peace) หรือเรียกว่า “Wars to Peace” มีหลายแห่งกำลังใช้วิธีการที่ 2 นี้ในการแก้ปัญหา ซึ่งนับวันปัญหาจะบานปลายส่งผลกระทบต่ออีกหลายๆ ประเทศ มีการแบ่งพรรคแบ่งฝ่ายทำให้ความเป็นเอกภาพหายไป แล้วคำว่า “สันติภาพ” คือความสงบสุขของ ประชากรโลกใบนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างไร สรุปหลักธรรมตามแนวพุทธศาสตร์ที่สามาถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้าง สันติภาพให้แก่โลกได้ ดังนี้

1. ธรรมเป็นโลกบาล คือ คัมภีร์ครองโลก 2 อย่าง ใช้ในการแก้ปัญหาการทำทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ

2. **ธรรมอันทำให้งาม 2** อย่าง ใช้ในการแก้ปัญหาการทะเลาะ การทำสงครามหรือความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นของบุคคล ขององค์กร จากเล็ก ๆ จนถึงองค์กรใหญ่ๆ ระหว่างประเทศได้

3. **ธรรมมีอุปการะมาก 2** อย่าง ใช้แก้ไขปัญหาและป้องกันการกระทำผิดต่อกันและกัน หากสังคมใด นำไปประพฤติปฏิบัติแล้วก็จะทำให้สังคมนั้นไม่มีการทำร้าย การเบียดเบียนหรือการกระทำทุจริตต่อกันและกัน

4. **พรหมวิหาร 4** อย่าง ใช้เป็นหลักการบริหารของผู้ปกครองหรือผู้นำองค์กร หากผู้บริหารหรือ ผู้ปกครองนำหลักการนี้ไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้กับการบริหารบ้านเมืองแล้ว ก็จะทำให้สังคมบ้านเมืองเป็นสุข ประชาชนมีความรักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน เป็นสังคมแห่งความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

5. **อริยสัจ 4** เป็นหลักการนำไปแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถแก้ที่ต้นตอของปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง

6. **สาราณียธรรม 6** เป็นหลักการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ทำให้สังคมนั้นมีพฤติกรรม เป็นที่รักของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันและกัน เป็นสังคมแห่งสันติภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียงใหม่. (2546). หนังสือบูรณาการแผนใหม่ นักธรรมชั้นตรี. กรุงเทพฯ : เสียงเชียงใหม่.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนราศักดิ์ วรธมโม (ธรรมศรีใจ), วิโรจน์ วิชัย, สมหวัง แก้วสุพงษ์, สุวิน ทองปั้น และ จรัส ลีกา. (2562).

สันติภาพบนทางสามแพร่ง.วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 6 (2) 4 – 6: 56-68.

มติชนออนไลน์ (Matichon Online). 2564. ความรุนแรงในเมียนมายกระดับ ประชาชนเริ่มตอบโต้ทหาร ผวา เกิดสงครามกลางเมือง. สืบค้นเมื่อ 20-04-2565. จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2669644

มติชนออนไลน์ (Matichon Online). (2565). 2022 ปีแห่งความตึงเครียดจากความขัดแย้งสหรัฐ-จีน. สืบค้นเมื่อ 01-04-2565. จาก https://www.matichon.co.th/foreign/news_3113053

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 25. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มูลนิธิสหพันธ์สันติภาพสากล (ประเทศไทย). (2555). ความหมาย “สันติภาพ”. สืบค้นเมื่อ 28-03-2565 จาก https://upf.or.th/2010/index.php?option=com_content&view=article&id=192%3Athe-meaning-of-peace&catid=49%3Aambassador-for-peace&Itemid=37

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2565). การประท้วงในประเทศไทย พ.ศ. 2563–2565. สืบค้นเมื่อ 14-03-2565. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki>

ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต.).

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุรากเหง้าของปัญหา. สืบค้นเมื่อ 01-03-2565. จาก

<http://dsrd.pn.psu.ac.th/webnew/index.php/2010-12-24-05-40-49/70-database.html>

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. ผู้ตรวจชำระ. (2536). ธรรมปทภูธกถา (ฉฏฐโฐ ภาโค).

พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2539). พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มามกุฏ

ราชวิทยาลัย.

สุพริศร์ สุวรรณิก. (2565). คอลัมน์ "บางขุนพรหมชวนคิด". นสพ.ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 26-02-2565, อ้างถึงใน

ธนาคารแห่งประเทศไทย. รัสเซีย-ยูเครน : ความขัดแย้งโลกกระทิก. สืบค้นเมื่อ 14-03-2565. จาก

[https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_28Feb2022](https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_28Feb2022.aspx)

.aspx

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2565). จีนเตือนเรือพิฆาตสหรัฐอย่ารุกล้ำทะเลจีนใต้ถ้าไม่หยุดจะเกิดเหตุไม่คาดฝัน

สืบค้นเมื่อ 10-03-2565. จาก <https://www.infoquest.co.th/2022/166147>

อานนท์ จิตรประภาศ. (2556). มหาตมะ คานธี มหาบุรุษแห่งสัตยาเคราะห์. กรุงเทพฯ: ยิบซี กรุ๊ป.

